

DAY HỌC “TÍCH HỢP LIÊN MÔN” CHO SINH VIÊN SƯ PHẠM ĐÁP ỨNG YÊU CẦU ĐỔI MỚI GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

HÀ KHÁNH LÂM
 Trưởng Đại học Hải Phòng

Tóm tắt: *Day học (DH) liên môn là xác định các nội dung kiến thức liên quan đến hai hay nhiều môn học, tránh việc học sinh (HS) phải học lại nhiều lần cùng một nội dung kiến thức ở các môn học khác nhau. Việc thay đổi chương trình (CT) đào tạo để hình thành năng lực day học (NLDH) tích hợp là cần thiết để sinh viên sư phạm sau khi tốt nghiệp trở thành giáo viên (GV) có thể giảng dạy hiệu quả CT mới ở phổ thông. Việc trang bị kiến thức, phương pháp giảng dạy, cách thức tiến hành giảng dạy, kiểm tra đánh giá (KTĐG) giúp sinh viên (SV) có thể biết, hiểu và vận dụng hiệu quả, đáp ứng yêu cầu thực tiễn đặt ra.*

Từ khóa: *Sinh viên sư phạm; năng lực day học tích hợp liên môn; chương trình đào tạo.*

(Nhận bài ngày 25/4/2016; Nhận kết quả phản biện và chỉnh sửa ngày 17/6/2016; Duyệt đăng ngày 24/6/2016)

1. Đặt vấn đề

Chiến lược Phát triển giáo dục (GD) 2011-2020 đã nêu rõ: “...thực hiện đổi mới CT sách giáo khoa từ sau năm 2015 theo định hướng phát triển năng lực (NL) HS”. CT hướng tới mục tiêu phát triển NL không chỉ dựa vào tính hệ thống, logic của khoa học tương ứng khi xác định nội dung học tập mà còn gắn với các tình huống thực tiễn, chú ý đến khả năng học tập và nhu cầu, phong cách học của cá nhân HS. Các yêu cầu này đòi hỏi CT phát triển theo định hướng tích hợp nhằm tạo điều kiện cho người học liên tục huy động kiến thức, kĩ năng thuộc nhiều lĩnh vực môn học và hoạt động GD khác nhau để thực hiện các nhiệm vụ học tập. Qua đó, các NL chung cơ bản và NL chuyên biệt của người học được phát triển. Bộ GD&ĐT tiếp tục chỉ đạo các cơ sở GD tăng cường bồi dưỡng, nâng cao NL cho đội ngũ GV sẵn sàng đáp ứng mục tiêu đổi mới, trong đó tăng cường NL day học (DH) theo hướng “tích hợp, liên môn” là một trong những vấn đề cần ưu tiên.

2. Day học tích hợp liên môn cho sinh viên sư phạm đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục và đào tạo

2.1. Tìm hiểu về day học tích hợp liên môn

DH tích hợp là đưa những nội dung GD có liên quan vào quá trình DH các môn học như: Tích hợp GD đạo đức, lối sống; GD pháp luật; GD chủ quyền quốc gia về biên giới, biển, đảo; GD sử dụng năng lượng tiết kiệm và hiệu quả, bảo vệ môi trường, an toàn giao thông,...

DH liên môn là xác định các nội dung kiến thức liên quan đến hai hay nhiều môn học để DH, tránh việc HS phải học lại nhiều lần cùng một nội dung kiến thức ở các môn học khác nhau. Những kiến thức liên môn nhưng có một môn học chiếm ưu thế có thể bố trí dạy trong CT của môn đó và không dạy lại ở các môn khác. Trường hợp nội dung kiến thức có tính liên môn cao hơn sẽ tách ra thành các chủ đề liên môn để tổ chức DH riêng vào thời điểm phù hợp, song song với quá trình DH các bộ môn liên quan.

Ưu điểm của DH tích hợp liên môn

- + Chủ đề tích hợp liên môn có tính thực tiễn nên sinh động, hấp dẫn, có ưu thế trong việc tạo ra động cơ, hứng thú học tập cho HS;
- + Chủ đề tích hợp liên môn giúp HS tăng cường vận dụng kiến thức tổng hợp vào giải quyết các tình huống thực tiễn, ít ghi nhớ kiến thức một cách máy móc;
- + Chủ đề tích hợp liên môn giúp HS không phải học lại nhiều lần cùng một nội dung kiến thức ở các môn học khác nhau;
- + Khi học chủ đề tích hợp liên môn, HS được tăng cường các NL phân tích, NL tư duy, NL tổng hợp, khả năng lắng nghe, phản biện và thuyết trình.

2.2. Yêu cầu đối với giáo viên dạy học chủ đề tích hợp liên môn

Để dạy các chủ đề DH tích hợp liên môn, GV phải có sự chuẩn bị về kiến thức, biết, hiểu và vận dụng các phương pháp DH tích cực, hiện đại vào trong quá trình DH.

Về kiến thức: Trong quá trình DH, GV đọc, học bồi dưỡng và tự bồi dưỡng những kiến thức liên môn, tích hợp, thường xuyên những kiến thức có liên quan đến các môn học khác.

Về phương pháp: Với việc đổi mới phương pháp DH hiện nay, vai trò của GV không còn là người truyền thụ kiến thức mà là người tổ chức, KTĐG, định hướng hoạt động học của HS ở trong và ngoài lớp học. GV phải nắm vững và vận dụng thành thạo các phương pháp, kĩ thuật DH hiện đại như phương pháp DH theo dự án, DH theo phương pháp bàn tay nặn bột, phương pháp DH webquest, kĩ thuật khăn trải bàn, kĩ thuật mảnh ghép, kĩ thuật đặt câu hỏi nhằm phát huy những ưu điểm của DH tích hợp, phát triển NL người học.

2.3. Sự hiểu biết của sinh viên sư phạm về day học tích hợp liên môn

Về DH tích hợp liên môn: Hầu hết SV đều trả lời rất chung chung, chưa phân biệt rõ các hình thức và mức độ DH tích hợp. SV rất mơ hồ khi được hỏi về tích hợp liên môn, đa môn, xuyên môn.

Về kiến thức DH tích hợp liên môn: SV khoa Khoa học tự nhiên, SV sư phạm thuộc cả 3 chuyên ngành Lí, Hoá, Sinh rất vững vàng khi học các môn liên quan. Ví dụ: SV sư phạm Sinh học sẽ học các môn như Sinh học đại cương, Hóa đại cương và vô cơ, Hóa hữu cơ, Vật lí đại cương,...Tuy nhiên, khi hỏi về tích hợp liên môn Lí, Hóa, Sinh, SV đều lúng túng. Lí do chủ yếu SV đưa ra là do CT đào tạo hiện tại chỉ được học các môn phục vụ cho việc giảng dạy một môn chuyên ngành. Trong học phần Nghiệp vụ sư phạm, SV chỉ học khối nghiệp vụ đơn ngành, không vận dụng kiến thức liên môn. Đây là vấn đề đặt ra khi xây dựng khung CT ở trường sư phạm để CT tích hợp phải có sự gắn kết liên hoàn giữa các khối kiến thức cần tích hợp.

2.4. Đề xuất giải pháp đổi mới phương pháp đào tạo

Việc thay đổi CT đào tạo để hình thành NLDH tích hợp là rất cần thiết để SV sau khi tốt nghiệp có thể giảng dạy hiệu quả CT mới ở phổ thông. Các giải pháp được đưa ra là:

Nâng cao kiến thức chuyên ngành cũng như các kiến thức liên môn: Hiện nay, SV sư phạm đều đã được học kiến thức các môn học riêng lẻ. Xét về mặt nào đó, các em có đủ kiến thức để dạy các chủ đề DH tích hợp liên môn. Tuy nhiên, do chưa có hệ thống, chủ định học để dạy chủ đề tích hợp liên môn nên kiến thức vẫn riêng lẻ, rời rạc. Vì vậy, trường sư phạm cần đưa các môn học có tính hệ thống, phù hợp nhằm trang bị cho SV sư phạm khi ra trường đáp ứng được yêu cầu của Bộ GD&ĐT.

Nâng cao hiểu biết cho SV về DH tích hợp, liên môn: Hiện nay, đa số SV khi được hỏi về DH tích hợp liên môn còn lúng túng, chưa hiểu rõ mục đích, ý nghĩa và những kiến thức cần chuẩn bị khi ra trường. Vì vậy, việc nâng cao hiểu biết cho SV về DH tích hợp, liên môn và những yêu cầu đối với GV là điều cần thiết. Các trường - khoa sư phạm cần bổ sung kiến thức DH tích hợp liên môn vào CT học, tổ chức các hội thảo, hội thi về DH tích hợp liên môn. Qua đó, SV hiểu rõ hơn về hình thức DH này.

Thành lập các nhóm chuyên gia DH tích hợp liên môn cho SV: Theo chỉ đạo của Bộ GD&ĐT, nhà trường phổ thông cũng thành lập những nhóm chuyên gia xây dựng các chủ đề DH tích hợp liên môn. Vì vậy, các trường - khoa sư phạm cần thành lập những nhóm chuyên gia, xây dựng, giảng dạy những kiến thức cần trang bị cho SV để có thể đáp ứng được công việc của trường phổ thông.

Đào tạo kĩ năng KT&DG HS khi dạy tích hợp liên môn: Theo quan điểm phát triển NL, việc đánh giá (ĐG) kết quả học tập không lấy việc kiểm tra khả năng tái hiện kiến thức đã học làm trung tâm. ĐG kết quả học tập theo NL cần chú trọng khả năng vận dụng sáng tạo tri thức trong những tình huống ứng dụng khác nhau. ĐG kết quả học tập đối với các môn học, hoạt động GD ở mỗi lớp và sau cấp học là biện pháp chủ yếu nhằm xác định mức độ thực hiện mục tiêu DH cũng vai trò trong việc cải thiện kết quả học tập của HS. Nói cách khác, ĐG theo NL là ĐG kiến thức, kĩ năng và thái độ trong bối cảnh có ý nghĩa. Thông qua việc hoàn thành một nhiệm vụ trong bối cảnh thực, GV có thể đồng thời ĐG được cả kĩ năng nhận thức, kĩ năng thực hiện và những giá trị, tình cảm của người học. Mặt khác, ĐG NL không hoàn toàn phải dựa vào CT GD môn học như ĐG kiến thức, kĩ năng vì NL là tổng hòa, kết tinh kiến thức, kĩ năng, thái độ, tình cảm, giá trị, chuẩn mực đạo đức,... được hình thành từ nhiều lĩnh vực học tập và sự phát triển tự nhiên về mặt xã hội của con người. Vì vậy, cách thực ĐG HS cũng cần được trang bị cho SV sư phạm.

Tổ chức cho SV thực tập giảng dạy tích hợp liên môn ngay trong trường sư phạm: Việc trang bị kiến thức, phương pháp giảng dạy, cách thức tiến hành giảng dạy và KT&DG chỉ là bước đầu mà SV sư phạm cần chuẩn bị trước khi ra trường. Việc trường - khoa sư phạm tổ chức cho SV thực tập giảng dạy cũng như KT&DG HS dưới sự hướng dẫn của giảng viên là cần thiết. Điều đó giúp SV có thể biết, hiểu và vận dụng hiệu quả, đáp ứng yêu cầu thực tiễn đặt ra.

3. Kết luận

Việc xây dựng và tiến hành dạy các chủ điểm về DH tích hợp, liên môn cho SV ngành Sư phạm là đòi hỏi tất yếu của thực tiễn. Đây là đòi hỏi không những đáp ứng yêu cầu đổi mới của Bộ GD&ĐT mà còn đưa GD Việt Nam hoà chung nhịp phát triển với thế giới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Ban Chấp hành Trung ương Đảng, (2013), *Nghị quyết số 29-NQ/TU về Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*, Hội nghị Trung ương 8 khóa XI.
- [2]. Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, (2014), *Nghị quyết số 88/2014/QH13 về Đổi mới chương trình, sách giáo khoa giáo dục phổ thông*.

INTERDISCIPLINARY TEACHING FOR PEDAGOGICAL STUDENTS TO MEET REQUIREMENTS OF THE EDUCATION RENEWAL

Ha Khanh Lam
Hai Phong University

Abstract: *Interdisciplinary teaching identifies related contents and knowledge among two or more subjects, prevents students from repeating the same contents/ knowledge in different subjects. Changes in program to shape the integrated teaching competence is necessary for them to become effective teachers in teaching the new curriculum. The equipment of knowledge, teaching methods, and ways to conduct teaching, assessment helps students know, understand and apply effectively, meet the practical requirements.*

Keywords: *Pedagogical students; competence of interdisciplinary teaching; training program.*